
Position Paper duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen [Verordening (EU) 2021/2115]

1. Europees voorstel voor een verordening duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen

De Europese Commissie heeft op 22 juni 2022 een voorstel gepresenteerd voor een Verordening Duurzaam Gebruik Gewasbeschermingsmiddelen (SUR), ter vervanging van de geldende Richtlijn (2009/128/EC). Het is een mooie ontwikkeling dat er afspraken worden gemaakt op Europees niveau voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Op deze manier worden oppervlaktewater en grensoverschrijdende rivieren beter beschermd tegen emissies van gewasbeschermingsmiddelen. Tegelijkertijd wordt er een gelijk speelveld gecreëerd in de Europese agrarische sector. Het voornaamste belang voor de waterschappen is het verminderen van emissies naar oppervlaktewateren door emissiebeperkende maatregelen onderdeel te maken van geïntegreerde gewasbescherming.

1.1 Waarom is dit thema belangrijk voor de waterschappen in Nederland?

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen heeft een negatief effect op het milieu en de waterkwaliteit. In de landbouw worden gewasbeschermingsmiddelen gebruikt om gewassen te beschermen. Voorkomen moet worden dat deze middelen in het oppervlaktewater belanden door uitspoeling, afspoeling of drift. In de watergangen hebben de middelen negatief effect op de ecologie. Voor de landbouwsector heeft uit- en afspoeling en drift ook een negatief effect omdat het gewas het beschermingsmiddel niet heeft opgenomen. Voor de ecologie en de landbouw is het gezamenlijke doel van duurzame gewasbescherming om emissies naar het oppervlaktewater tot nagenoeg nul te beperken. De kwaliteit van het oppervlaktewater in land- en tuinbouwgebieden in Nederland is langzaam aan het verbeteren maar voldoet nog niet aan de eisen en doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), die in 2027 gehaald moeten worden. Uit resultaten van metingen van de waterschappen blijkt dat op zo'n 50% van de meetlocaties teveel gewasbeschermingsmiddelen boven de norm in het oppervlaktewater aangetroffen worden. Er ligt nog een flinke opgave. Echter, reductie van gewasbeschermingsmiddelen draagt niet vanzelfsprekend bij aan minder emissies naar het oppervlaktewater. Het gebruik van een kleine hoeveelheid van een zeer toxisch gewasbeschermingsmiddel kan al schadelijk zijn voor de in het water levende organismen.

1.2 Samenhang met andere Europese wetgeving en nationale afspraken

Wat betreft integraliteit en samenhang van Europese wetgeving is het een positieve ontwikkeling dat de definitie van "oppervlaktewater" in de verordening aansluit op de definiëring in de KRW. Hierin worden alle binnen-, overgangs- en kunstwateren (met uitzondering van grondwater) én territoriale wateren (alleen chemische toestand) benoemd. Wel moet de nieuwe verordening goed worden afgestemd met richtlijnen zoals KRW en de Zwemwaterrichtlijn. De SUR moet ook bijdragen aan de 'zero-pollution ambition' van de Europese Green Deal en de Nederlandse afspraak om de emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater in 2030 tot nagenoeg nul te verminderen.

- **EU wetgeving moet bijdragen aan de Nederlandse afspraken om in 2030 nagenoeg geen emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar oppervlaktewater te realiseren.**

2. Verscherpte toelating om monitoring mogelijk te maken

Voor drinkwater geldt dat toxicologisch, ecotoxicologisch of ecologisch relevante residuen of residuen die relevant zijn voor het drinkwater, door middel van algemeen gebruikte methoden worden gemeten. Niet alleen voor drinkwater moeten er algemene beschikbare analysenormen gelden, ook voor oppervlaktewater is het wenselijk om dit te introduceren. Het probleem is dat in het oppervlaktewater niet alle toegelaten gewasbeschermingsmiddelen gemonitord kunnen worden. Deze middelen zijn niet-toetsbaar of alleen met technieken waar waterlaboratoria niet over beschikken. Bij toelating tot de markt zou verplicht moeten worden dat het middel in oppervlaktewater in de praktijk meetbaar moet zijn. Daarnaast moeten de technieken beschikbaar worden gesteld zodat de labs dit kunnen meten. Dit is noodzakelijk voor handhaving en geeft inzicht in het effect van de emissiebeperkende maatregelen

- **Verbinding tussen de Europese Verordening Gewasbeschermingsmiddelen (EG) 1107/2009 en SUR is nodig om monitoring in oppervlaktewater en handhaving mogelijk te maken.**
- **De toelating van gewasbeschermingsmiddelen (EG 1107/2009) moet beter afgestemd worden op de analyseerbaarheid in oppervlaktewater.**

3. Emissiebeperkende maatregelen om oppervlaktewater te beschermen toevoegen aan voorschriften geïntegreerde gewasbescherming

De verordening zou niet alleen aandacht moeten hebben voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen maar ook om emissies naar het oppervlaktewater te voorkomen. Dit draagt bij aan het beschikbaar houden van een breed samengesteld pakket gewasbeschermingsmiddelen voor de agrarische sector. Het focussen op het beperken van het gebruik is een eenzijdige benadering. Er zijn tal van andere maatregelen mogelijk om oppervlaktewater te beschermen.

In de verordening worden sensitieve gebieden zoals openbare ruimtes en ecologische kwetsbare gebieden genoemd. In Nederland is reeds een verbod op professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de openbare ruimte. Ook zijn oppervlaktewateren in Nederland als ecologisch kwetsbaar benoemd. De waterschappen pleiten daarom voor drie meter brede bufferzones naast watergangen, gelijk aan de afspraken die daarover zijn gemaakt in het kader van het nieuwe Gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB), de derogatiebeschikking en de Nitraatrichtlijn.

- **De waterschappen steunen het voorstel van Nederland om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op en in een strook van drie meter langs het oppervlaktewater te verbieden. Voor een gelijk speelveld in de Europese agrarische sector moet de bufferstrook gelden in de gehele Europese Unie. Lidstaten moeten emissiebeperkende maatregelen treffen om de doelen van de KRW te halen.**

Het toepassen van geïntegreerde gewasbescherming wordt opnieuw voorgeschreven. Geïntegreerde gewasbescherming is een aanpak om met een aantal opvolgende stappen en met elkaar samenhangende maatregelen ziekten en plagen te voorkomen, te beheersen en als het niet anders kan te bestrijden. In de verordening is men echter vergeten om het nemen van emissiebeperkende maatregelen als laatste stap op te nemen in de interventieladder. Emissiebeperkende maatregelen zijn o.a. infiltratiegreppels op percelen (in de bufferstrook); mechanische alternatieven om onkruid te weren en robuustere gewassen telen / veredelen.

- **Voeg Emissiebeperkende maatregelen toe aan voorschriften geïntegreerde gewasbescherming.**

4. Elektronisch register met koppeling naar waterkwaliteitsmetingen

In de verordening is opgenomen dat er een elektronisch register moet komen waarin professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen, leveranciers, keuringsinstanties e.d. gegevens over het gebruik moeten vastleggen. De gegevens over het gebruik en het toepassen van geïntegreerde gewasbescherming moeten worden gedeeld met de bevoegde gezagen die belast zijn met de uitvoering van de KRW. Het doel hiervan is dat kruisverbanden kunnen worden gelegd met o.a. de resultaten van de waterkwaliteitsmetingen. In de verordening is enkel het openbaar maken van waterkwaliteitsmetingen genoemd. De waterschappen stellen voor om in de verordening op te nemen een jaarlijkse analyse te doen over de cijfers uit het elektronisch register en waterkwaliteitsmetingen door een autoriteit op dit gebied.

- **Maak koppeling elektronisch register met waterkwaliteitsmetingen mogelijk. Dit geeft inzicht in gebruik en effect van gewasbeschermingsmiddelen.**

5. Particulier gebruik

Daar waar het gaat om particulier gebruik zijn de waterschappen van mening dat een verbod op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nodig is. Het beleid in de verordening wat betreft het gebruik door particulieren richt zich op adviseren, preventie en verminderen van het gebruik. Bij deze gebruiksgroep (240.000 volkstuinen en 5 miljoen particuliere tuinen) is de kans groot dat ze niet goed op de hoogte zijn van de risico's voor mens, dier en milieu. Ook is het niet nodig dat ze gewasbeschermingsmiddelen gebruiken. Er zijn namelijk veel alternatieve maatregelen beschikbaar.

- **De waterschappen wensen een verbod op particulier verbruik.**